როგორ ავაგოთ
ბიოლოგიის საგნობრივი კურიკულუმი

ავტორი ნათელა ბაღათრიშვილი

სწავლა-სწავლების პროცესის დაგეგმვისა და წარმართვისათვის მასწავლებელს ოთხ შეკითხვაზე სჭირდება მკაფიო პასუხი:
1. რა მიზნით ვასწავლი? (სწავლა-სწავლების მიზნები);
2. რა მასალაზე დაყრდნობით ვასწავლი? (სასწავლო საკითხები და რესურსები);
3. როგორ ვასწავლი? (სწავლა-სწავლების მეთოდები და სტრატეგიები);
4. როგორ ვაფასებ მოსწავლეების მიღწევებს? (შეფასება).
*ამ მიმართულებით ზოგად ორიენტირებს ეროვნული სასწავლო გეგმა განსაზღვრავს (მინისტრის ბრძანება 40/ნ, 18 მაისი, 2016) – გრძელვადიანი მიზნები განსაზღვრულია შესავალ ნაწილში და ჩამოყალიბებულია **ზოგადი კომპეტენციების**, საფეხურის ბოლოს მისაღწევი **შედეგებისა** და **სამიზნე** ცნებების სახით;*
*ესგ – ის ზოგად კონცეპტუალურ ნაწილში ჩამოყალიბებულია ხუთი პედაგოგიკური პრინციპი, რომელსაც სწავლა-სწავლება და შეფასება უნდა ეფუძნებოდეს. სასწავლო პროცესის დაგეგმვასა და წარმართვაში მთავარი აქცენტი სკოლასა და პედაგოგებზე გადადის. სკოლა ქმნის **სასკოლო კურიკულუმს,** რომელიც ეროვნული სასწავლო გეგმის ზოგად მოთხოვნებს მოსწავლის განვითარების კონკრეტულ გზად აქცევს. სასკოლო კურიკულუმის შემადგენელი დოკუმენტებია საგნობრივი კურიკულუმები, რომლებიც იქმნება კათედრაზე, მასწავლებლების მიერ.*

ვიდრე განვიხილავთ საგნობრივი კურიკულუმის შექმნის/აგების პროცესს, წარმოვიდგინოთ არქიტექტორი, რომელიც ადგენს ამა თუ იმ ობიექტის გეგმას. მან ზუსტად იცის, თუ როგორ, როდის და რა ნაბიჯები უნდა გადადგას, რა რაოდენობის რესურსი სჭირდება გეგმის განსახორციელებლად. არქიტექტორს შეუძლია ერთი და იმავე გეგმით ისარგებლოს და ააგოს მრავალი შენობა მსგავსი შედგენილობისა და სტრუქტურის მიწის ნაკვეთზე. მაგრამ განსხვავებული მიწის ნაკვეთის შერჩევისას მას უთუოდ მოუწევს გარკვეული ცვლილებების შეტანა პირვანდელ გეგმაში. პარალელი გავავლოთ სწავლებასთან. იგი ცოცხალი პროცესია და მოქნილია, რადგან საჭიროების შემთხვევაში ექვემდებარება ცვლილებებს. ცოდნის აგების პროცესში დიდ როლს თამაშობს ემოციები, ინტერესები, ღირებულებები, მოტივაცია და სხვა. და მაინც... თავისთავად არაფერი ხდება... ვინ არის ამ პროცესების შემოქმედი, თუ არა მასწავლებელი. ახლა წარმოვიდგინოთ, ერთი კონკრეტული კლასის ბიოლოგიის მასწავლებელი, რომელიც იღვწის მოსწავლეებში გარკვეული ცოდნისა და გამოცდილებების სისტემის ასაგებად. თუ გავითვალისწინებთ, რომ კლასში სხვადასხვა შესაძლებლობის, ინტერესებისა და საჭიროებების მოსწავლეები სწავლობენ, მაშინ მასწავლებლისთვის რთული იქნება ერთი კონკრეტული გეგმით სარგებლობა და მიზნის მიღწევა. საკლასო დონეზე ამ პროცესებს მასწავლებელი დიფერენცირებული მიდგომებით არეგულირებს. ახლა წარმოვიდგინოთ ერთი რეგიონის სხვადასხვა მუნიციპალიტეტის სკოლები, რომელთაც აქვთ განსხვავებული გეოგრაფიული მდებარეობა, ბიომრავალფეროვნება, ეკოლოგიური პრობლემები და სხვა. როგორ წარმოგიდგენიათ, რამდენად საინტერესო და ახლობელი იქნება თითოეული რეგიონის სკოლისთვის ერთი და იმავე გეგმის მიხედვით აგებული სასწავლო პროცესი. ამიტომ, თითოეულ სკოლაში იქმნება ორიგინალური კურიკულუმები. საგნობრივი კურიკულუმის აგების დროს სტანდარტით შემოთავაზებული **სავალდებულო თემების** ფარგლებში მასწავლებელმა უნდა შეარჩიოს მისი მოსწავლეებისთვის საინტერესო და საჭირო საკითხები, მათზე დაფუძნებით შექმნას

კომპლექსური დავალებები (ან შეარჩიოს კომპლექსური დავალებების ბანკიდან) და დაგეგმოს მათი განხორციელება სასწავლო წლის მანძილზე საორიენტაციო ვადებში.

საბაზო საფეხურზე ბიოლოგიის სავალდებულო თემებია:

VII კლასი
• მიკროორგანიზმები
• სოკოები
• მცენარეები
• ცხოველები
• სასიცოცხლო ციკლი
VIII კლასი
• სიცოცხლის ორგანიზაციის დონეები
• ადამიანის საყრდენ-მამოძრავებელი სისტემა
• ნივთიერებათა მიმოცვლა და ტრანსპორტი
• ჯანმრთელობა და მავნე ჩვევები
IX კლასი
• ადამიანის მარეგულირებელი სისტემა
• შეგრძნების ორგანები
• რეპროდუქციული სისტემა და ჯანმრთელობა
• უჯრედის მეტაბოლიზმი
• ეკოსისტემა, სახეობა, პოპულაცია (ესგ 2018-2024)

მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ მასწავლებელი თავად განსაზღვრავს, რა დრო სჭირდება თითოეული თემის დამუშავებას, რა რაოდენობით და რომელ საკითხებსა და კომპლექსურ დავალებებს შესთავაზებს მოსწავლეებს. დღეისათვის, ზოგადი განათლების რეფორმისა და მესამე თაობის ეროვნული სასწავლო გეგმის დანერგვის გუნდი მასწავლებლებს ნიმუშების სახით სთავაზობს **თემატურ მატრიცებს**. თითოეული მათგანი მოიცავს **საკითხებს, კომპლექსურ დავალებებს, სამიზნე ცნებებს, მკვიდრ წარმოდგენებსა და საკვანძო შეკითხვებს**. თემატური მატრიცები დაეხმარება მასწავლებლებს საგნობრივი კურიკულუმის აგების პროცესში. უნდა ითქვას, რომ ზოგადი განათლების მიმდინარე რეფორმის ერთ-ერთი მთავარი ლოკომოტივი არის კომპლექსური დავალებებით სწავლება – სვლა კომპლექსურიდან კომპლექსურისკენ, რაც გათვალისწინებული უნდა იყოს საგნობრივი კურიკულუმის აგების დროს.

განვიხილოთ მე-7 კლასის ბიოლოგიის კურიკულუმის ნიმუში . იგი შექმნილია 2021-2022 სასწავლო წლისთვის საქართველოს ერთ-ერთ საჯარო სკოლაში. საგნობრივი კურიკულუმი ყოველწლიურად განიცდის მოდიფიცირებას, რომელიც მდგომარეობს შემდეგში:
• შესაძლოა შეიცვალოს საკითხთა ჩამონათვალი მასწავლებლის სურვილისა და მოსწავლეთა საჭიროებებისა და ინტერესების მიხედვით
• შესაძლოა შეიცვალოს სასწავლო თვეების თემების მიხედვით გადანაწილების განრიგი
• შესაძლოა შეიცვალოს სასწავლო თემების თანმიმდევრობა
• რეკომენდებულია ყოველი თემის ფარგლებში დაიგეგმოს კომპლექსური დავალებების განხორციელება კონკრეტულ საკითხთან ან საკითხთა ჯგუფთან მიმართებით

სასწავლო კათედრა –
საგანი –
კლასი – VII

წელი -2021-2022
საბუნებისმეტყველო ბიოლოგია

თვე	თემა	საკითხი/საკითხები	კომპლექსური დავალება
სექტემბერი ოქტომბერი ნოემბერი	**მიკროორგანიზმები**	არაუჯრედულები ფორმები - ვირუსები; პროკარიოტები - ბაქტერიები;	
		ეუკარიოტები მიკროორგანიზმები: ერთუჯრედიანი სოკოები, წყალმცენარეები და უმარტივესები	
		მიკროორგანიზმების როლი ბუნებაში	ბუნების დიდი მესაფლავეები (დანართი 1)
		დაავადების გამომწვევი მიკროორგანიზმები	
		მავნე მიკროორგანიზმებთან ბრძოლის მეთოდები	
	მცენარეები	ცოცხალი ორგანიზმების კლასიფიკაცია	
		ყვავილოვანი მცენარეების მრავალფეროვნება	
დეკემბერი		ფოტოსინთეზი; ფოტოსინთეზის პროცესის კვლევა	
		მცენარის სუნთქვის თავისებურებანი	
იანვარი თებერვალი		ნივთიერებათა ტრანსპორტი მცენარეებში	
		ყვავილოვანი მცენარეების გამრავლება	
		შიშველთესლოვანი მცენარეები	
		სპოროვანი მცენარეები	
	სოკოები	ქუდიანი სოკოები	
		სოკოების მრავალფეროვნება	
		სოკოების მნიშვნელობა	
	ცხოველები	ცხოველთა კლასიფიკაცია	
მარტი		თევზები: ჩონჩხი, შინაგანი აგებულება, მნიშვნელობა და დაცვა.	ხერხემლიან ცხოველთა შეგუებულობები წყალში ცხოვრებასთან. (დანართი 2)
		ამფიბიები: გარეგანი და შინაგანი აგებულება; მნიშვნელობა და დაცვა;	
მარტი აპრილი		ქვეწარმავლები: შინაგანი და გარეგანი აგებულება; მნიშვნელობა და დაცვა	
		ფრინველები: შინაგანი და გარეგანი აგებულება; მნიშვნელობა და დაცვა; ფრინველთა მრავალფეროვნება	
		ძუძუმწოვრები: შინაგანი და გარეგანი აგებულება; მნიშვნელობა და დაცვა; ძუძუმწოვრების მრავალფეროვნება	
		უხერხემლოები: ნაწლავღრუიანები, ჭიები, რგოლოვანი ჭიები, მოლუსკები, ფეხსახსრიანები, ექინოდერმები და კიბოსნაირები; მნიშვნელობა და დაცვა	
მაისი ივნისი	**სასიცოცხლო ციკლი**	მცენარეების სასიცოცხლო ციკლი;	
		ცხოველების სასიცოცხლო ციკლი;	
		ადამიანის სასიცოცხლო ციკლი;	

Activate Windows
Go to Settings to activate Wi

(მოცემული ცხრილი არის გარდამავალი დოკუმენტი, რომლის მსგავსად აიგო ბიოლოგიის კურიკულუმი მე-3 თაობის ეროვნული სასწავლო გეგმის დანერგვის პროცესში ჩართული სკოლების პედაგოგების მიერ 2021-2022 სასწავლო წლისათვის; აქვს მხოლოდ ნიმუშის, გზამკვლევის ხასიათი, რომელიც მასწავლებლებს დაეხმარება საკუთარ სკოლაზე მორგებული ბიოლოგიის საგნობრივი კურიკულუმის შექმნაში)

პირველ სვეტში მოცემულია **სასწავლო თვეების** ჩამონათვალი, რომელსაც მასწავლებელი ანაწილებს მეორე სვეტში მოცემული **სავალდებულო თემების** მიხედვით. მესამე სვეტში მასწავლებელი განათავსებს **საკითხთა** ჩამონათვალს, რომელსაც დაამუშავებს სასწავლო წლის მანძილზე. მეოთხე სვეტში კი განათავსებს **კომპლექსური დავალების/დავალებების სათაურს**. კომპლექსური დავალება აიგება რომელიმე კონკრეტულ საკითხზე ან საკითხთა ჯგუფზე. ცხრილის სტრუქტურიდან და შინაარსიდან გამომდინარე შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ბიოლოგიაში, ყველა სკოლისათვის მე-7 კლასის კურიკულუმში საერთო იქნება მხოლოდ მეორე სვეტი – სავალდებულო თემები, რომელიც რეგულირდება ესგ – ის ბიოლოგიის სტანდარტის მიერ, ხოლო დანარჩენი ნაწილი იქნება განსხვავებული. უფრო ზუსტად რომ ვთქვათ, თითოეული სკოლა ქმნის ბიოლოგიის ორიგინალურ გზას – კურიკულუმს ეროვნული სასწავლო გეგმით განსაზღვრული მიზნების მისაღწევად. საგულისხმოა, რომ თითოეულ სკოლაში ერთი კლასისთვის(მიუხედავად იმისა, თუ რამდენი პარალელური კლასია), ბიოლოგიის მასწავლებელთა საგნობრივი ჯგუფის მიერ იქმნება ერთი სასწავლო კურიკულუმი, თუმცა მნიშვნელოვანია, რომ მეოთხე სვეტში, კომპლექსურ დავალებას მიეთითოს, თუ რომელ კლასში უნდა განხორციელდეს იგი. (მაგ., ბუნების დიდი მესაფლავეები დანართი 1. VII ა VII ბ). კომპლექსური დავალების პირობა და შეფასების კრიტერიუმები დანართის სახით დაერთვება VII კლასის ბიოლოგიის საგნობრივ კურიკულუმს. მეშვიდე, მერვე და მეცხრე კლასების ბიოლოგიის კურიკულუმებით დგება საბაზო საფეხურის **ბიოლოგიის საგნობრივი კურიკულუმი**, რომელიც სასკოლო კურიკულუმის შემადგენელი კომპონენტია.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ეროვნული სასწავლო გეგმა (2018-24)
2. ზოგადი განათლების რეფორმის, მე-3 თაობის ეროვნული სასწავლო გეგმის დანერგვის გუნდის მიერ მომზადებული მასალები